

Április 4.

Ez volt a felszabadulás napja Magyarország felszabadulása előtt. A második világháború vége és a diktatúra bukása között. A felszabadulás fogalmát azóta lehet nyilvánosan kétségbe vonni, amióta Magyarország valóban felszabadult. Ahogyan azt is kétségbe lehet vonni, hogy valóban felszabadult-e, amikor kiszabadult a szovjet blokkból. Szerintem igen, de egy szabad országban mindent kétségbe lehet vonni. Főleg azt, hogy szabad-e. Innen lehet tudni, hogy legalább viszonylag szabad.

Az 1945-ös felszabadulást azóta lehet(ne) szabadon ünnepelni, amióta szabad tagadni. Azért, hogy a felszabadulás megünneplésének szabadságával olyan kevesen élnek, elsősorban azok felelősek, akik április negyedikét a kötelező hazugság ünnepévé tették, és úgy tartották fenn.

A felszabadulás hivatalos fogalmában Magyarország megmenekülésének elemi igazsága és Magyarország szabaddá válásának elemi hazugsága egyesült. Így rögzítette ezt az Új Magyar Lexikon 1960-ban: „felszabadulás: valamely ország, ill. annak népe szabadságának visszanyerése, idegen elnyomás, külföldi uralom megszüntetése. Főleg a második világháború végén a fasiszták által leigázott országoknak a SZU és szövetségesei győzelme eredményeként a fasiszta hódítók megszállása alóli felszabadulását, nemzeti függetlenségük visszanyerését nevezzük így.”

Magyarország 1945. után nem lett se szabad, se független. Akkor mi marad a felszabadulásból? Van hozzá új meghatározás? Ki helyezte hatályon kívül emezt? És ki fogalmazta meg az újat? És hogyan hangzik? A kedves olvasónak szóltak, hogy mást kell érteni felszabadulás alatt, mint eddig? Mert nekem nem.

A Vörös Hadsereg fölszabadítói minősége nem attól válik kérdésesé, ami a háború keretében történt, hanem attól, ami utána. A kőbányai kommunisták 1945. februári beadványában a következőket olvassuk: „Évtizedek óta úgy nézett a világ proletariátusa Moszkva felé, mint a tudatlan munkás Krisztusra. Onnan várt segítséget, hogy a fasiszta vandalizmus állati tetteitől megszabadulhasson. Hosszú, kínos üldözés után jött a dicső, várva-várt Vörös Hadsereg, de milyen Vörös hadsereg! Budapest felszabadítását illetően... Kőbánya volt az a hely, ahová január 2-án nehéz harcok árán bejutott a felszabadító Vörös Hadsereg. Háziról házra, törve, zúzva, pusztítva maga után mindent... Anyákat gyermekeik, férjeik szeme láttára erőszakoltak meg részeg katonák, fiatal, 12 évtől felfelé lévő korban levő fiatal lányokon az apáiktól, anyáiktól elhurcolva 10-15 katona is keresztülment, sok esetben nemi betegséget is oltva beléjük... Több elvtárs az életével lakolt, mert felesége és leányai védelmére kelt.” (Szakács Sándor–Zinner Tibor: A háború megváltozott természete, 10. o.) Igen, igen, még az ilyen hadsereg is lehet fölszabadító, ha a háború iszonyatát a szabadság békéje követi.

De ha nem követi, akkor is lehet értelmet adni a fölszabadulás szónak, ha muszáj, csak az már nem lesz olyan magasztos. Elvégre annak is történelmi a logikája, hogy az éhező, nincstelen parasztot fölszabadított jobbágnak nevezzük. Attól, hogy a szerencsétlen éhen hal, a jobbágyfelszabadítás nem veszíti el történelmi jelentőségét.

A felszabadulás fogalmának átmentése mellett leginkább az szól, hogy ezt a fogalmat nemcsak szabadságpárti pozícióból lehet tagadni. Tagadják azok is, akik szerint csak annyi történt, hogy az egyik szörnyű megszállásból átkerültünk a másikba. Holott történt valami lényegesebb is: Európával együtt megmenekültünk a pusztulástól. **Eörsi Istvánnak** igaza van abban, hogy a Harmadik Birodalom legyőzése azt jelentette, hogy „folytatódhat az emberi történelem”. De miért érv ez amellet, hogy a megmenekülés valósága helyett a felszabadulás fikcióját ünnepeljük?

Talán a félreértések elkerülése végett vállaljuk a félreértés kockázatát? Opportunus stratégia, én is ezt követtem eddig: harcias megalkuvás, alkalmatlan fogalmakkal demonstrálni, hogy nem vagyunk azonosak ellenfeleinkkel.

Ahhoz, hogy a megmenekülésből felszabadulás legyen, távoznuk kellett Magyarországról azoknak, akik 1945-ben megmentették, és a magyar történelemből azoknak, akik a felszabadulás ünnepét kanonizálták.

1945-ben mi csak megmenekültünk. De volt Európának egy része, amely valóban föl is szabadult. És annak a résznek a szabadságában rejtőzött a mi szabadságunk lehetősége. Aki ragaszkodik hozzá, hogy összekösse 1945-öt a felszabadulással, gondolkodjék Európában.

Révész Sándor